

„STIINȚĂ ȘI TEHNICĂ” – JURNALISMUL TEMATIC ȘI POPULARIZAREA ȘTIINȚEI

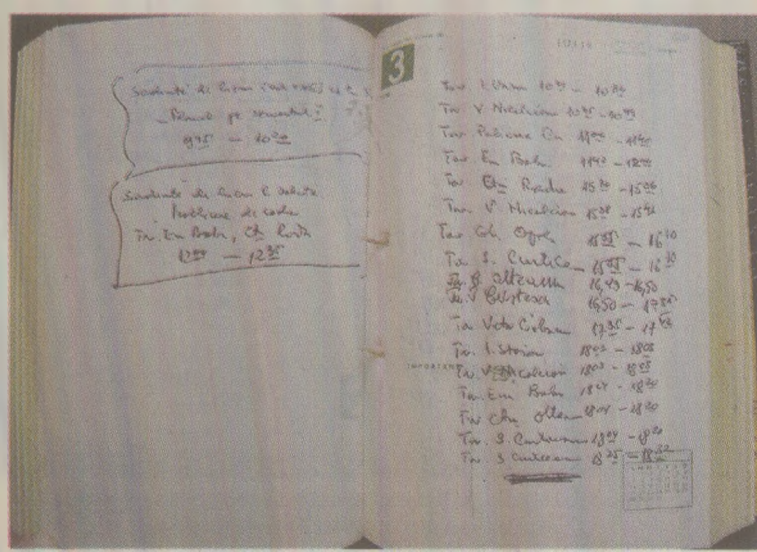
„Să fie oare calculatoarele lumea de mâine? Și dacă așa va fi, atunci cum va arăta această lume, altfel spus, ce fel de calculatoare o vor popula? În mod cert, nu unele universale, ele nu vor mai fi mașini care își vor impune propriile legi utilizatorilor, ci vor fi concepte pentru a răspunde unor necesități specifice, fiind practic implicate în orice activitate umană. Cât de departe suntem acum de acea faimoasă afirmație profetică a lui Howard Aiken – creatorul primului calculator IBM, Mark I – care datează din 1950: «Niciodată pe piața comercială nu vor fi vândute mai mult decât șase calculatoare!». Textul de mai sus este preluat dintr-un material apărut în almanahul Tehnium (1989) și este semnat ing. Mihaela Gorodcov. Cui titlu, «Componente pentru calculatoarele de mâine», articolul se întinde pe nu mai puțin de opt pagini, fiind însoțit și de câteva imagini tematice. Almanahul Tehnium, ca și almanahul Știință și Tehnică, erau scoase de redacția Știință și Tehnică, răspunzătoare în primul rând pentru prestigioasa revistă lunară cu același nume. Printre membrii acestei redacții s-a aflat în perioada 1985-1992 și Mihaela Gorodcov, absolventă de Electronică și Telecomunicații și ulterior angajată la FEPER (Fabrica de Echipamente Periferice) de la Pipera. Pentru cititorii publicațiilor amintite, prezentarea lor nu mai necesită vorbe, dar pentru a face un scurt...rezumat” pentru cei care nu le-au mai prins, să spunem doar că tirajul revistei lunare Știință și Tehnică era de peste 300.000 de exemplare, ultimul număr pe 1989 fiind de 350.000 de exemplare.

„Răspândirea științei în rândul maselor” era un slogan des întâlnit în documentele de Partid. Însuși Nicolae Ceaușescu se arăta interesat de ultimele inovații tehnologice, cu prilejul deselor vizite de lucru FOTO: Arhivele Naționale

(Continuare în pag. a III-a)

AGENDA ELENEI CEAUȘESCU

După notațiile din agenda, reiese că luni, 3 iulie 1989, Elena Ceaușescu și-a început lucrul la birou cu o ședință prezidată de Nicolae Ceaușescu în sala CPEx pe tema planului pe semestrul I (orele 9:45-10:20). În aceeași zi a organizat și ea o ședință la „săliță” – cu aceiași Bobu și Constantin Radu – pe probleme de cadre (12:00-12:35). Între cele două ședințe i-a primit în birou pe Ursu, Nicolciou, Bobu și Poliana Cristescu. Cu toată ziua încărcată a gazdei, Poliana a beneficiat din plin de atenția Tovarășei, fiind reținută aproape trei sferturi de ceas (orele 11:00-11:40). A revenit și după-amiaza, deși între orele 15:30 și 18:32 la Cabinetul 2 au fost nu mai puțin de 13 primiri. Ca și în alte dați, pe câte unii i-a chemat de mai multe ori – Silviu Curticeanu, Emil Bobu, Ion Stoian, Vasile Nicolciou, Constantin Olteanu. A fost chemat în biroul ei în acea zi și ministrul Sănătății, Victor Ciobanu. Nu avem cum să știm dacă pentru chestiuni privind sănătatea Tovarășii ori pentru altele de ordinul „creșterii calității nivelului de trai al poporului”. Discuții anterioare vor fi fost multe (între soții Ceaușescu mai ales), dar oficial, în acea zi s-a

anunțat – cu o lună mai devreme decât fusese planificat! – adoptarea Decretului Consiliului de Stat privind majorarea salariilor pe întreaga economie națională. Adică economia României mergea atât de bine încât se devansase termenul răsplătii! Majoritatea românilor erau cuprinși de neputincioasă furie cu asemenea prilejuri. Pe hârtie trăiau din ce în ce mai bine, producția creștea neincet, iar conducătorul se făcea mai iubit și mai înțelept. În realitate, creșterile salariale erau condiționate de planul la export, recuperări de materiale, economie de energie etc., toate imposibile sub raportul cifrelor anunțate. Fondul acestor decizii lipsește însă din documente. Iar „Tovarășii” mențineau relații impermeabile cu anturajul – nu făceau confesiuni, nici nu acceptau discuții asupra „realității”. Anunțurile triumfale erau pentru cei „din afară”. Când rosteau „popor”, reprezentarea lui era similară, probabil, cuvintelor turme, cireadă sau cîrd. Multime de animale ori păsări domestice, fără gândire, voinți ori aspirații proprii de libertate.

Lavinia BETA

ROMÂNIA ÎN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Transfuji în ot

La 3 iulie 1989, cotidianul Le Soir titra despre patru români care au reușit să fugă din România în noaptea de joi spre vineri, traversând Dunărea înot pentru a ajunge în Iugoslavia. Cotidianul iugoslav care a anunțat știrea a precizat că un grup de alți 11 români părăsiseră țara în același fel, cu o săptămână mai devreme.

JURNALE PERSONALE

3 IULIE

L-am întâlnit pe Nae Antonescu. Pleacă mâine în Italia pentru vreo două luni. Fiica lui s-a căsătorit cu un italian. Încă un „norocos” care poate să vadă Italia fără să facă prea multe eforturi.

Gorbaciov își continuă turneele externe. Acum se află la Paris. Urmează să își asigure o asistență economică occidentală cât mai serioasă. În ce privește pe Zaharov, el e mereu înspăimântat de o revenire la stalinism. Și, poate, pe bună dreptate.

Victor Felea, Jurnalul unui poet lenes. Ianuarie 1955 – martie 1993, Ediție îngrijită de Lidia Felea, București, Editura Albatros, 2000, p. 729-730

Trăiesc sub o asemenea presiune, încât îmi este imposibil să duc la bun sfârșit „Principiile nepriștite”. Epuizat, dureri de spină și picioare.

Stefan J. Fay, Caietele unui filozof. Dintre sutele de „perle” rețin numai două, semn al imbecilizării românilor de la fragedă vârstă: „Moș Dănilă era un genial conducător de oi”, „Agronomia este o eroină mult îndrăgită de oamenii poporului nostru de renume mondial”. Trei sferturi din copii, pionieri și uteciști sunt în pragul oligofreniei. Fără exagerări, nu-mi place vâlcăreala și alarmismul, limba română trece printr-o dramă. Toată „țara” freamătă de dragul Genului și cere, în gura mare și pe toate drumurile, să fie

JURNALUL ZILEI

Academia „Ștefan Gheorghiu” a anunțat încheierea studiilor pentru o nouă generație de activiști, în rândul sindicatelor muncitorești. La campionatul de atletism de la Dijon, sportivele române au obținut noi victorii. Iașiul găzduia a opta ediție a Târgului de Vară. Artiștii clujeni au marcat Ziua Mondială a Arhitecturii printr-un simpozion.

„Tării, cât mai mulți... activiști!”

Academia de Studii Social-Politice „Ștefan Gheorghiu”, de pe lângă CC al PCR, a organizat ceremonia de încheiere a Școlii centrale pentru pregătirea cadrelor sindicale. Cu ocazia adunării festive, absolvenții au expediat o telegramă lui Nicolae Ceaușescu, în care își exprimau

„cele mai calde și respectuoase gânduri pentru grija sta-tornică pe care o acordă formării și pregătirii multilaterale a cadrelor la cea mai înaltă și prestigioasă instituție de învățământ a partidului nostru”.

Succese în atletism

În cadrul concursului internațional de atletism de la Dijon (Franța), sportul românesc a obținut victorii însemnate prin performanțele Mihaelei Pogăceanu (locul I la proba de 100 m garduri), Vioricăi Ghican (câștigătoarea competiției de 1.500 m) și Alinei Astafei (care s-a impus la săritura în înălțime cu performanța 1,95 m).

(Continuare în pag. a II-a)

Noua „neoiobăgie” din agricultură

În 1910, scriitorul socialist Constantin Dobrogeanu Gherea susținea că procesul de modernizare a societății românești din secolul al XIX-lea a avut ca efect înrăutățirea condițiilor de viață în lumea satelor. În opinia lui Gherea, situația țăranilor de atunci putea fi comparată cu cea a iobagilor din Evul Mediu, de unde și numele folosit de el pentru a o descrie: „neoiobăgia”. Teza lui a devenit foarte populară în rândurile membrilor partidului comunist în perioada interbelică și a fost folosită pentru a susține colectivizarea agriculturii. Ca o ironie amară, în anii '80 – la 40 de ani după instaurarea comunismului și 20 de ani de la încheierea colectivizării –, „neoiobăgia” era o realitate în satele românești.

tractoarele, iar gloriile (combinele de treierat – n.r.) au apărut incoace... pe atunci erau ceva rar”. În anii '70 politica de modernizare a agriculturii și transformarea locuitorilor de la satele în muncitori industriali era un vis ce părea a deveni realitate.

Dezvoltarea armonioasă a economiei

În 1962, cu ocazia congresului festiv care a marcat terminarea colectivizării în satele românești, Gheorghe Gheorghiu-Dej declara că „măca gospodărie agricolă privată naște contradicții între ritmul înalt de creștere a industriei și starea de înapoiere a agriculturii și împiedică dezvoltarea planificată, armonioasă, a întregii economii”. Colectivizarea era văzută ca o modalitate de a elimina aceste contradicții, prin comasarea terenului în ferme de stat sau CAP-uri, modernizarea agriculturii și folosirea excesului de forță de muncă astfel rezultat în industrie.

Despre primele zile ale CAP-ului, Nicolae Dreneș, născut în 1948 în comuna Bordei Verde, din județul Brăila, își amintește că pământul încă se lucra cu ajutorul animalelor de povară, dar mai târziu au apărut și primele tractoare: „Se lucra pe formații mari, ca brigada. Deci, mai tot se semăna cu vitele, se ara cu vitele, se grăpa cu vitele... Mai târziu, prin '69-'70, au început să apară

Legarea de glie

Cu totul alta era însă situația un deceniu mai târziu, când devenise clar că ritmul slab de modernizare generă o acută lipsă de forță de muncă. Ca urmare, în contrast cu anii '50-'60, când se făcea propagandă în favoarea angajării tinerilor de la țară în industrie, s-a ajuns la legarea acestora de sat prin interdicția schimbării locului de muncă. Nicolae Dreneș își amintește că în 1980 a vrut să se angajeze la șchele petroliere din zonă ca șofer: „La ora actuală am cazier, pentru că nu puteam să obțin cererea de plecare. Șchele (de petrol – n.r.) erau nevoie de oameni, iar cei de la CAP nu voiau să dea drumul la oameni. Îmi trebuia un aviz scris, iar președintele de CAP nu mi-l dădea. Ordinul venea de sus, de la Direcția Agricolă, de la primul secretar, de acolo. Ei făceau cărțile! Pân' la urmă am găsit ștampila, am pus-o, am semnat eu însumi, da' tot ne-au prins! M-am angajat la 2 februarie 1980, iar tot în '80, în iunie, m-am trezit băgat la tribunal la Făurei. Mai gata să facem și pușcărie!”. Ceea ce l-a ajutat să scape a fost bunăvoința șefului de pe atunci al Direcției Agricole Brăila: „Ne-a întrebat cum ne întrebă și mama: «Cunoști pe cineva?» «Bre, pe asta îl cunosc!» «Ei, dacă poți s-ajungi la el!» Și printr-un singur telefon...

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

COPILUL FURAT DE LIFT

Nicu Boteanu lucra la „Automobile ARO” în 1989. În vară, primise bilete pentru concediu cu familia la mare. Avea două fetițe, însă numai pe una a luat-o cu el, pe Narcisca. Elena era prea mică, avea numai un an, așa că a rămas acasă, cu mama lui Nicu.

„Am primit prin ONT bilete la Cap Aurora. Eu, soția și Narcisca trebuia să stăm 10 zile la mare. Am plecat cu trenul de noapte, pentru că nu aveam mașină. Am coborât la București și am luat, la miezul nopții, acceleratul spre Mangalia. Ne-a lăsat la primele ore ale dimineții, chiar în Iupiter. De acolo am mai mers vreo 10 minute pe jos, cu bagajele și copilul pe jumătate adormit în brațe, până la hotelul Granat, din Cap Aurora. Când am lăsat fetița jos la baza scârilor de la hotel, s-a repezit într-o tufă. Abia am avut timp s-o prind de mână. M-am uitat în iarbă și am văzut ce voia să atingă – era un arici. Am luat un băț

și am început să-l gădă. Încercam să-l fac să se desfacă din ghemul de aice, ca Narcisca să-l poată vedea mai bine. Cea mică râdea de mama focului. Nevastă-mea, în schimb, mă bombănea că e obosită și vrea să se spele. Până la urmă, am reușit să o iau pe Narcisca de acolo și să intrăm.

Dar nu de asta mi-a rămas în minte concediul din vara aia, ci pentru că era să-mi pierd copilul. Eram deja de vreo câteva zile în stațiune, mergeam la plajă, ne plimbam, am dus-o și la parcul de distracții din Neptun, era bine, per total. E, într-o dimineață ne îmbrăcaserăm să plecăm pe plajă, eram cu salteaua și colacul în brațe, cu nevastă-mea și Narcisca lângă mine, așteptam liftul să coborâm. Nu știu ce vorbeam cu soția când uitate de la lift s-au deschis, cert e că s-au și închis până să apucăm noi să facem vreo mișcare. N-am apucat să vad decât

fața îngrozită a Narcisei, care fusese furată de lift.

Am aruncat instantaneu tot ce aveam în brațe și am fugit la scări. Din mers, i-am strigat nevastă-mii: «Unde se duce?» Și ea mi-a zis că în sus. Îi chemase cineva cu patru etaje mai sus de noi. Nu pot decât să-mi închipui ce fețe au făcut cei doi tineri care stăteau în fața ușilor cabinei așteptând să vină, când s-au deschis și au văzut un copil urlând din toate puterile. Pentru că Narcisca s-a speriat groaznic. Am ajuns sus, la câteva secunde după lift. Mi-am făcut loc printre cei doi turiști incremențiți de surpriză și mi-am înșfăcat copilul în brațe. Săraca de ea, două nopți n-a mai dormit bine. Se trezea de două-trei ori pe noapte strigând. Ne-a luat ceva până să o facem să uite. Și până să o convingem că n-am vrut să scăpăm de ea, să o pierdem”. (a consemnat Andreea SMINCHIȘE)

După 45 de ani, la Școala lui Dumnezeu

Constantin așteptase ziua de 3 iulie cu mare emoție. Era data la care avea să-și revadă foștii colegi de seminar. De la Seminarul teologic Chesarie Episcopul din Buzău. Trecuseră 45 de ani. Pregătise chiar o lucrare pe care să o susțină în fața aleei asistenței și nu se aștepta ca în acea dimineață să-l podidească lacrimile chiar înainte de a pleca la drum.

Constantin este profesor de matematică și fizică la o școală din Ploiești – s-a înscris la facultatea de profil din cadrul Universității din București, după ce a terminat Teologia. A fost mai mult o curiozitate pentru el, dar și o hrană sufletească, iar acum mărturisește, cu o sclipire de mândrie în privire, că știință fără Dumnezeu nu există.

A cronometrat drumul până la Buzău. Făcuse 50 de minute. Fix „Înainte de a intra pe aleea seminarului mi-am schimbat pantofii. În mașină am condus cu unii lejeri, dar mai ponosiți. Nu puteam să îi port la o așa adunare. Se cerea haină albă, pantalon negru și un pantof negru impecabil.” Emoțiile nu-l scăpaseră nici o clipită, iar la vederea unui străin care-l abordat pe Constantin fără să-l salute, l-a cuprins înduioșarea. «La să vadă dacă mă mai recunoști?», mă întreabă un bărbat apărut brusc în fața mea de nu știu unde.

(Continuare în pag. a III-a)

CALENDAR

3 Iulie (Luni)
Soarele a răsărit la 5:36, a apus la 21:03
Luna a răsărit la 5:18, a apus la 21:42
Sărbătoare creștină: Sfântul Mucenic Iachint, Sfântul Anatolie, Patriarhul Constantinopolului

S-a întâmplat la 3 iulie 1989

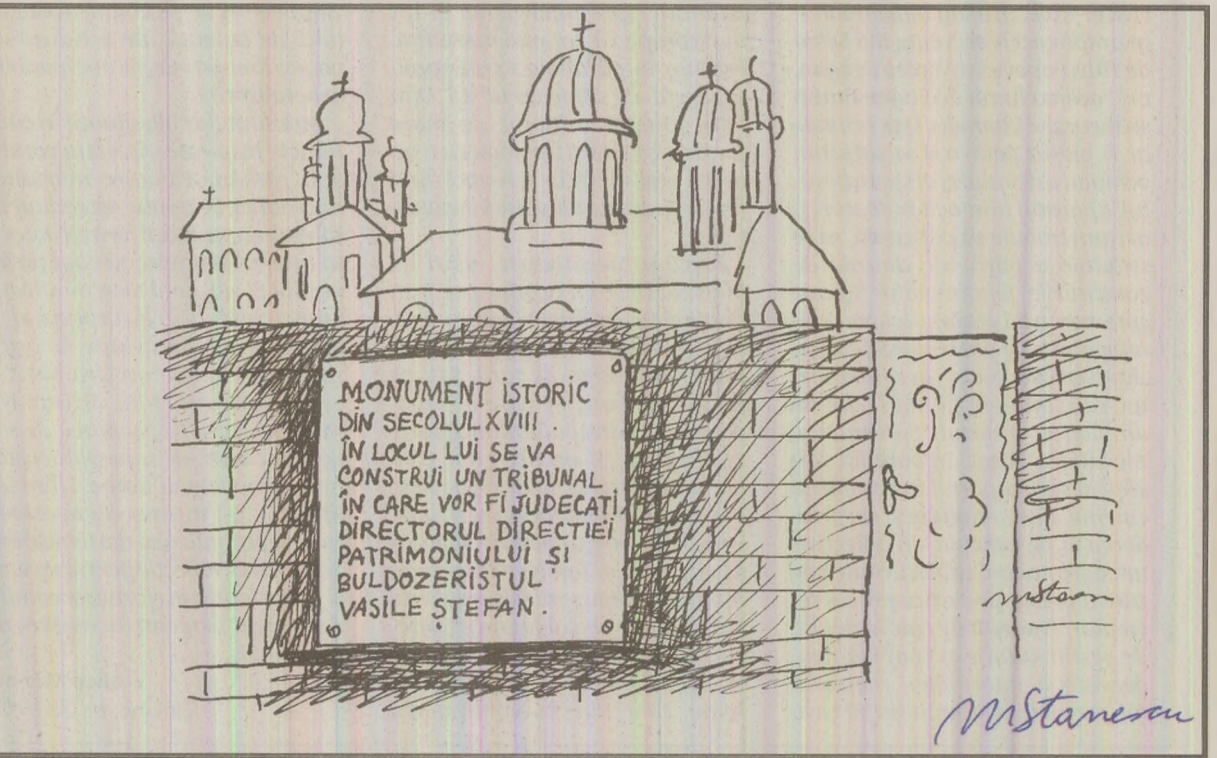
• În Afganistan, formațiunile opoziției armate au continuat să bombardeze cu arme grele, rachete și tunuri diferite, provocând moartea mai multor civili, inclusiv femei și copii. În pofida continuării de către opoziția intransigentă a operațiunilor militare împotriva armatei guvernamentale, numeroși refugiați s-au reîntors în Afganistan, manifestându-și do-

rința de a participa la activitatea de reconstrucție a țării

• În orașul Kotka (Finlanda) a avut loc o conferință internațională a ecologistilor, desfășurată sub deviza „Baltica, marea noastră comună”, la care au participat delegați din 11 țări europene, a avut loc. În rezoluția adoptată, participanții au cerut proclamarea Mării Baltice ca zonă denuclearizată și au evidențiat necesitatea adoptării unui program care să permită reducerea poluării Mării Baltice cu reziduuri industriale

• Poliția sud-coreeană a arestat, în ultimele zile, 2.757 de studenți în legătură cu participarea lor la demonstrații în care cereau să se acorde tineretului din Coreea de Sud posibilitatea de a lua parte la Festivalul Mondial al Tineretului și Studentilor de la Phenian

Romona VINTILĂ

Noua „neoiobăgie” din agricultură

(Urmare din pag. 1)

Da' tot am plătit! Am plătit vreo 3.800 de lei amendă!

Pentru compensarea lipsei forței de muncă, regimul a folosit extensiv munca forțată. Elevi, studenți, profesori, militari în termen, toți erau datori să presteze așa numitele perioade de „munci agricole”. Acestea nu îi ocoleau nici pe sătenii care nu mai lucrau în CAP, dar care erau obligați să lucreze diferite suprafețe de pământ în acord global. S-a ajuns astfel la situații în care aceștia, datorită programului la celălalt loc de muncă, plăteau la rândul lor alți oameni ca să muncească aceste loturi. „Luai porumb, floare, ce era, o prășeai, o recoltați, și ca plată primeai 2%, 5% din ce recoltați. Cât credeau ei! Uneori plăteam oameni să muncească în locul meu, că nu puteam, eram mai mult în deplasare cu serviciul”, își amintește Nicolae Drenea.

Bătăie pentru pâine

Locurile de muncă în industrie erau la mare căutare în epocă, pentru că în agricultură se câștigau din ce în ce mai puțini bani. „La satul am plecat din cauză că nu s-ajungeau banii, îmi dădea într-o lună 200-300 de lei! Nu puteam să fac nimic”, își amintește interlocutorul meu. Cu timpul oamenii au descoperit însă că banii erau o problemă secundară. Alimentația și produsele de primă necesitate nu se puteau cumpăra pentru că fie nu existau deloc pe piață, fie erau distribuite pe bază de cartele, cu rația. Astfel, ideea că în anii '80 se trăia mai bine la țară pentru că acolo exista mai multă mâncare este de fapt un mit. Oficial, agricultorii erau cei care „dădeau țării pâine”, dar în realitate până și acest aliment de bază se distribuia cu rația la țară. Bineînțeles că orașele și muncitorii aveau prioritate în această privință. Nicolae Drenea povestește că pe când lucra la șchele petroliere și era detașat în diverse comune din țară, oamenii „stăteau pe lângă gard, pe lângă mine, să le dau pâine. Eu puteam să iau, că eram 10 oameni într-o formație, și unii erau plecați

Prin consfățuirile de lucru și conferințe pe țară, regimul încuraja dezvoltarea agriculturii la ultimele standarde. Pe „teren” însă, cooperatorii lucrau la limita subzistenței FOTO: Arhivele Naționale

acasă sau la muncă. Eu puteam să scot, dar veneau mulți! Stătea lumea grămadă: «Dă și mie, dă și mie!» Dădeam și eu la băieții de-ai mici, pe geam, că eram la al doilea etaj și agățam cu așa, o pungă, așa... O lăsa, se duceau, se luau la bătaie... Dacă-i vedeai acolo! 20-30, mai mare zarvă făceau între ei acolo!” Situația amintea de vremea răscoalei din 1907, când în urma unei anchete sociologice în satele românești, s-a descoperit că foarte mulți copii de la țară nu gustaseră niciodată lapte de vacă!

Să dispară calul!

În fapt, la sfârșitul deceniului opt, controlul indirect, prin „legarea de glic” și raționalizarea produselor de bază, era însoțit și de amestecul direct în viața de zi cu zi. Înțelegerea unui cal, deși legală, era aproape imposibilă, deoarece țărani nu aveau pământul necesar pentru a-i asigura furajele. Așa cum povestește însă Nicolae Drenea, a deține un cal era imposibil chiar și pentru cei care își asu-

mau aceste cheltuieli: „Aveam un cal luat de la un bătrân. Mă duceam la serviciu cu el, că lucram aici în zonă și veneam seara acasă. Și-am fost chemat la Miliție, la Brăila, unde comandantul mi-a zis: «Domnule, în 30 de zile să dispară calul! Dacă nu dai calul, cari cu el câte cinci tone de gunoi pe zi! Unde te-o pune, acolo cari, pietriș, gunoi...» Eu lucram în schimburi de câte opt ore! Când să-i car lui pietrișul sau gunoii! Și-am fost nevoit să vând calul!” În mod ironic, s-ar putea

spune că ofițerul de miliție era foarte bine intenționat, pentru că planurile de sistematizare rurală de la sfârșitul anilor '80 prevedeau mutarea sătenilor în blocuri (fără termoficare sau apă curentă), pentru a crește suprafața arabilă la nivelul întregii țări. Căii puteau fi, așadar, înlocuiți cu animale mai adaptate „modernității” condițiilor de viață, cum ar fi hamsterii, papagalii sau peștii de acvariu!

Cornel MICU

RADIOGRAFII CULINARE

Tobă îndesată

Soare cu dinți. Frig la umbră și cald la soare, așa era vremea când a trebuit să plec de acasă pentru a face cumpărături. Aveam mare nevoie de ceva pentru aperitive. Niște prieteni își anunțaseră vizita și nu aveam ce să le pun în farfurie, la un pahar de vorbă! Așa că alergam după orice! De la cutii de pateu până la mezeluri și brânzeturi. M-aș fi descurcat! Inventam eu ceva. Așa că băteam drumurile și răscoleam alimentarele.

Pe undeva, prin apropiere de stația de metrou Mihai Bravu, pe cheul Dâmboviței se afla un magazin unde se vindeau carne și mezeluri. Am trecut într-o doară, ca să am sufletul împăcat și, spre uimirea mea, era o coadă serioasă, de vreo 50 metri, de câte trei persoane. M-am instalat la coadă, apoi am început să mă informez. Am aflat de la vecinii de coadă că tocmai băgaseră mezeluri, că nu se știa prea bine ce fel de mezeluri erau, dar trebuia să stau pentru că ei erau clienți de bază ai magazinului și că se aducea marfă multă și bună. Deci nu aveam de ce să plec în altă parte. Mă gândeam cu groază că puteam scria foarte mult. Dar am riscat!

După o oră și un sfert, avansasem și eram la jumătatea distanței până la intrarea în magazin. În acest timp am aflat că se vindeau costiță afumată, salam „Victoria”, ciolane afumate, lebărnițe, tobă și polonez. Din când în când, trecea prin dreptul nostru câte un cumpărător fericit, pe care îl abordam când unul, când altul, ca să vedem cu ochii noștri minunile. La distanță de alte zece minute, un urlet și niște fluierături ascuțite sparseră tăcerea morocnoasă a cozii, băgând spaima în visele noastre. Curioși, plini de îngrîșorare, ne-am întins pe vârfurile pantofilor ca să zărim ceva fără a rupe rândul. Imediat, în dreptul nostru au năvălit doi bărbați și un țigan măturător care se băteau de zor. Unul dintre bărbați, tânăr, mic și îndesat, primea din plin pumni de la un bărbat de vreo 40 de ani, solid, frumuseț, precum și de la țiganul măturător, impozant în pufocina mare și desfacută la nasturi. Țiganul l-a prins de ceafă, cu mâna stângă, pe tânărul care se lăsa în jos, încercând să scape în timp ce bărbatul cel frumuseț l-a prins de picioare. Cu mâna dreaptă, țiganul l-a tuflat peste față o bucată mare de tobă pe care încerca de zor să l-o îndese în gură sau, mă rog, oriunde l-ar fi intrat. Tânărul a început să urle, doar doar o sări cineva să-l ajute. Și „cineva” întrebă ce au cu el? Țiganul se opri din îndesat, fără a lăsa din strânsorare, și zise tare și apăsat: „Mi-a furat toba din plasă! Și l-am prins! Am mai găsit la el și niște bani!”

Un trăsnet n-ar fi făcut o așa răvășeală în sufletele noastre, ale celor din coadă! Instinctiv, ne-am verificat buzunarele. „Du-l la Miliție!”, se auzi un glas subțire de babă rebegită de frig. „Nu! Bate-l până spune tot și ia-i banii! Să se învețe minte jigodia dracu!”, strigă un domn bine, cu palton din păr de cămilă și căciula rusească.

Țiganul se întoarse la treabă, îi mai îndesa câțiva pumni, împreună cu ajutorul care nu-i lăsașe picioarele pe asfalt, după care îl târâră până spre Dâmbovița, cu gând necurat, dar renunțând pentru că hoțul, pricepând ce aveau să-i facă, începu să plângă și a se văita. Îl aruncară amândoi, izbindu-l de parapetul de pe mal, și se întoarseră să-și cumpere alte produse. Derbedeul se sculă rapid și o tui că ai zice pește în fluierături și huiduilele celor de la coadă.

În timpul spectacolului, nici n-am realizat că am avansat atât de mult. Am intrat în magazin și am cumpărat două ciolane frumusețe, o bucată întreagă de costiță afumată, frumos împănată, cinci perchei de polonez și o bucată de 500 g de tobă, care mirosea a usturoi de te ametea. O grămadă de bani am dat, dar nu mi-a părut rău, pentru că-mi asiguraseram baza pentru mai multe mese delicioase.

Am ajuns acasă și am pus ordine în minunile procurate, le-am hărăzit pe fiecare după necesități. Imaginea hoțului terorizat de groaza sufocării cu toba furată mă urmărea.

După două zile, mi-au sosit musafirii. Le-am pus pe masă feluțe de pâine prăjită, feluțe de costiță, gogoșele de polonez prăjit, felioare de tobă cu muștar și sfeclă roșie cu mult hrean. I-am omenit și cu o țuică de pere făcută de mine. Au luat din fiecare și-mi părea bine când îi vedeam că le făcea plăcere și se îndemneau la mâncat. Am luat și eu, așa, de un îndemnat, o feluță de costiță, o gogoșică de polonez cu muștar.

Am ridicat ochii și unul din musafiri scăpă bucățița de tobă pe bărbie și se mănji cu muștar!... Ochii i se dilatară și, în încercarea de a o prinde, căscase gura mare. La dracu! Bruscu mi apăru în față mutra la fel de disperată a hoțului când îi îndesa țiganul toba pe gât. M-am dus la bucătărie să fac cafeaua cea de toate zilele și să-mi alung imaginea care mă bântuie. N-am mai cumpărat tobă până acum doi ani.

Veronica BECTAȘ

ARTICOLUL ZILEI

Realism, inteligență și emoție

Realismul în cinema nu e o metodă de creație. Sau o modă artistică, un curent care își tot schimbă numirile, adăugând o particulă trunchiului clasic: neo-realism ori ciné-verité, ori nouvelle vague, ori... ori... Este o atitudine fundamentală a artistului angajat în marea bătaie pe care unul din marii cineaști contemporani o numea foarte ambițios căutarea „adevărului de 24 de ori pe secundă”. Formulă ce reprezintă mai mult o aspirație a celei de-a șaptea arte, o „năzuință formativă” – i-ar spune Blaga – a operei ce se străduie să ajungă cât mai aproape de „felia de viață”, de existența cotidiană și de cea retrospectiv-meditativă. E adevărat că valoarea unei arte se judecă după rezultatele ei concrete, dar și după tendințele, idealurile celor mai nobili oficanții ai ei. Or, cinematograful, „copilul secolului”, este și cel mai apăsător mijloc de tehnico-artistic și reproducere și recreere cât mai fidel realitatea.

Aparatul de filmat pătrunde cu ușurință în intimitatea unui proces biologic – deschiderea unei flori, de pildă – și „instanțanele” pot deveni metaforă de mare forță poetică în Memoria Trandafirului, să zicem, când Sergiu Nicolaescu o subsumează generosului mesaj de pace. Și același aparat poate urmări cu maximă expozitivitate momentul trezirii unei conștiințe civice – colective sau individuale – în antologicele secvențe din Setea de Titus Popovici și Mircea Drăgan, ori Facerea lumii de Eugen Barbu și Gheorghe Vitanidis. Dar, oriunde ar fi plasat pentru a se substitui ochiului artistului și al spectatorului, aparatul tălmăcitor de stări și acțiuni trebuie să pătrundă, să se străduie a pătrunde dincolo de contururile fenomenului figurat spre esența lui profundă. Spre semnificația ce ne poate uneori scăpa, „luați cu viața”, cum ar spune poetul, sau „luați cu filmul”, cum ne amintește autorul Secvențelor, Alexandru Tatos, în subtilul său eseu despre raportul între viață și cinema, între realitate și surprinderea ei pe peliculă, cu obiectivitatea și totodată subiectivitatea pe care o presupune orice proces creator. Tracasat de câteva detalii de vestimentație și cofură neadecvată a interpretei, regizorul-lui-personaj de film îi scapă ceva

mai important: rostirea nefirească a replicii, gestica exagerată. Altfel, dimpotrivă, exact detaliul unui costum – tenisii ascunși cu grijă sub rochia de seară cu care e îmbrăcată la concertul filmat pe platou, fata cu flautul din Figuranti! Malvinei Urșianu – ajunge să devină semnificativ pentru caracterizarea personajului și a unei epoci.

În alt moment al Secvențelor, când regizorul, obosit după o prospecție, ajunge cu echipa la un restaurant modest și ospătarul începe să-și povestească drama sentimentală (de un ridicol subtil pentru sinceritatea și derizoriul tonului), exact acest personaj insolit, desprins parcă din opera lui Mazilu (și excepțional interpretat de Mircea Diaconu), trece aproape neobservat de cineastul preocupat exclusiv de filmarea de a doua zi. Și – înțelegem noi – s-ar putea ca tocmai filmul mult gândit să nu iasă atât de bine, intrucât acest autor a probat prin gestul de mai sus opacitate, nedeșchidere față de viață. De realitatea care-l apăsăză pe artist și care se cere captată în toată bogăția, neprevăzută, dinamică ei permanentă, ce sparge prea rigidele noastre tipare. Arta cu adevărat realistă trebuie să rămână deschisă la toate propunerile incitante ale vieții, venindu-le în întâmpinare cu modalități cât mai insolite și obligându-ne pe noi, spectatorii, să recunoaștem tot alte și alte posibile căi ce duc spre înțelegerea ei tot mai complexă, tot mai nuanțată. Precum în parabola existențială sugerată de Concursul lui Dan Pița, itinerar inițiativ, de mare forță a observării tipologice, cu un aspru realism chiar și atunci când filmarea atinge dimensiuni fantastice.

Precum Treacătoarele iubiri de Malvina Urșianu ce aduc pe ecran cu o concretă teibuzătoare inefabilă și, totodată, țăriia unui sentiment: dragostea de țară. Sau ca finalul simbolic pe care ni-l propune o povestire până atunci foarte realistă ca „Și atunci i-am condamnat pe toți la moarte”, de Titus Popovici și Sergiu Nicolaescu, „pulverizarea”, răspândirea în spațiu a siluetoelor celor lași care târăseră moartea lui Ipu spre salvarea pielii lor, imagine-rod al fanteziei și dorinței de răzbanare a personajului-copil. Sunt vizuiri originale-creatoare care vin în continuarea

tabloului vieții, îl figurează și mai pregnant cu mijloacele arte atotcuprinzătoare.

Uneori, filmele se inspiră direct dintr-un fapt divers desprins din realitate. Ilustrate cu flori de câmp de Andrei Blaier reconstituia o întâmplare dramatică relatată în presă și ridicată prin puterea de expresie a filmului psihologic la un semnal de alarmă cutremurător. Ceea ce adăuga cineastul faptului real mergea în direcția unei plauzibilități largiri a sensului întâmplării, atât prin analiza unor tipuri și medii specifice (femeile inconștiente și cupide ce riscă viața tinerei, nuntași certăreți de care cealaltă fată încearcă să scape etc.), cât și prin pregătirea minuțioasă a deznădămintului tragic, cu o mare rigoare a detaliului psihologic și scenografic.

Astfel, cazul particular devine în film (care își are legile lui de reconstituire a firescului, a spontanității) perfect elocvent. De aici social moral produs de acest nobil scrupulos de conștiințe care e cinematograful realist contemporan. Când însă autorul rămâne la o înregistrare superficială, doar anecdotică a cazului, sau îl tratează în tonalități caricaturale, impactul educațional cu spectatorul se diminuează (vezi „Intinericul alb” de același regizor, film pornit de la un caz limitat, dar care, descris prea patetic, cade în artificial, pierzând exact măsura ce separă realul din viață de cel de pe ecran, accidental de autentic, de veridicul ce poartă în el germenul unei posibile generalizări).

Mai sunt destule situații în care filmele inspirate din viața cotidiană rămân tributare măruntăi anecdotică. Se opresc câteodată la silabisirea realității fără ca autorii să încere să înțeleagă bogăția lexicală ei viu, greu de semnificații atunci când stii să le surprinzi și să le redai cu expresivitate. În orice registru – comic ori dramatic – cerințele realismului artistic rămân aceleași. Capacitatea de sugesție a artei, de supradimensionalitate a modelului uman – fără a-l idealiza, a-l încărca de neverosimil – reprezintă una din temele importante de reflecție pentru creator și pentru critic, în efortul lor comun de a asigura operetii un realism de substanță.

Alice Mănoiu
Cinema, nr. 7/1989

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Târg de Vară la Iași

La Sala Polivalentă din Iași s-a deschis Târgul de Vară, ediția a VIII-a, manifestare „de tradiție” a comerțului ieșean. Acesta urma să funcționeze până la 16 iulie. Expuneau produse întreprinderile comerciale de stat pentru mărfuri metalo-chimice, textile-incălțăminte, de alimentație publică, precum și unități ale cooperăției meșteșugărești, ale industriei mici și ale UJECOOOP-ului. La standurile amenajate puteau fi cumpărate articole de îmbrăcăminte și încălțăminte pentru sezonul de vară, produse metalo-chimice, de mobilă și articole de sport-turism și camping.

Vacile clujene produceau 15,5 litri de lapte zilnic!

Ajunși la jumătatea anului, conducătorii unităților agricole ale țării aveau obligația să raporteze realizările de la începutul lui 1989. În opinia ing. Remus Chioresan, directorul Întreprinderii Agricole de Stat Cluj, totul era „ca la carte”. „Instabilitatea vremii din ultima perioadă a stănenit într-o oarecare măsură buna desfășurare a lucrărilor de întreținere a culturilor și a celorlaltor acțiuni înscrise pe agenda actuală campanii agricole, afirmă demnitarul. Cu toate acestea, pe mai multe fronturi de lucru, prin eforturi susținute, s-au înregistrat rezultate bune, creându-se condiții pentru obținerea unor producții ridicate. Dintre acestea, amintim o producție medie de 2.025 litri de lapte de la fiecare vacă furajată, respectiv o producție zilnică de 15,5 litri de lapte la total și 12,5 litri lapte marfă pe animal”.

Zilele culturii românești în China

Sala de festivități a municipiului Tianjin (China) a găzduit un concert de muzică vocală și instrumentală, susținut de artiști români, în cadrul manifestărilor „Zilele culturii românești”. Concertul a fost dedicat „prieteniei, colaborării și înțelegerii dintre popoarele română și chineză”.

Simpozion de arhitectură

Cu ocazia Zilei Mondiale a Arhitecturii a avut loc un simpozion organizat de filiala Cluj a Uniunii Arhitecților din România. Comunicările prezentate au avut ca temă contribuția specialiștilor la realizarea unui specific local, probleme ale renovărilor urbane în municipiul Cluj, un periplu în arhitectura românească, semnificația detaliului în arhitectură, extinderea spațiului urban, arhitectura urbană, arhitectura solară, arhitectura și designul etc. Cu acest prilej, s-a inaugurat și o expoziție de grafică – „Arhitectura văzută de arhitect”, cu planșe create de Mircea Amiroaie, Constanța Popa, George Elkan, Vasile Mitrea, Geza Sturmel.

Parada modei la UJECOOOP

La Slobozia (jud. Ialomița), Comisia femeilor de la UJECOOOP a organizat o paradă a modei, în cadrul căreia au fost prezentate peste 30 de noi modele de îmbrăcăminte, realizate în unitățile proprii de producție. La final, participării au asistat la un program cultural-artistic susținut de formațiile laureate în cadrul Festivalului Național „Cântarea României”.

Măști cosmetice naturiste

Revista Sănătatea le recomandă românelor remedii naturiste pentru protejarea tenului uscat.

* Masca de morcov. Dați un morcov prin răzătoare, amestecați-l cu o linguriță de caimac și întindeți pe față amestecul obținut. Această mască, cu calitate emolientă, e indicată mai ales tenurilor sensibile.

* Mască de castraveți. Se radă miezul unui castraveț, amestecându-se cu puțin ulei de măsline și talc atât cât să dea măștii consistența unei paste spumoase.

* Mască de țărățe. Dacă tenul dumneavoastră se irită ușor, obțineți bune efecte anticongestive aplicând o mască proaspătă din 15 g țărățe de grâu, 10 g caolin, 5 g miere și apă până obțineți o pastă consistentă.

* Mască de căpsuni sau fragi. Aceste fructe pot constitui o mască pentru tenul uscat datorită calităților tonifiante. Se prepară prin amestecarea fructelor cu puțin calmăc sat smântână.

Vestimentația pentru copii

Creatorii de modă ai vremii se preocupă de aproape și de vestimentația copiilor. Erau recomandate hainele din materiale naturale și rezistente la purtat – fără să se șifoneze prea ușor –, imprimurile „originale și vesele” și unele combinații de uniuri cu imprimuri de diferite materiale și culori, având efect „vesel și copilăresc”.

Pentru orele de joacă, părinții erau îndemnați să-și îmbrace copiii cu fustiță (pentru fete) sau pantalonii (pentru băieți), care să fie combinate cu diferite genuri de bluze, ale căror detaliu de croială să fie subliniate de combinații ingenioase de uniuri cu materiale imprimate. Prin vestimentație, se contribuia la educarea gustului estetic al copiilor.

Ilarion ȚIU

Tehnicienii agricoli din fermele de vaci aveau obligația să raporteze producția-record FOTO: Arhivele Naționale

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

T. la București. Se duce la ambasada, introdusă de lectorul francez, ca să discute despre eventuale vize. I se dau formulare și i se cer fotografiile. Cum nu mai are timp înainte de plecare, îl roagă pe X să i le ducă a doua zi. El refuză, ceea ce nu i se poate lua în seamă, dar prinde ocazia să ne dea sfaturi. Cum să ne organizăm viața dacă ne mor copiii, T., bine făcând, îl dă pe ușă afară. Ce să mai zici?

(Acum, când bat la mașină, tind să-l înțeleg. Noi, lipsiți de orice speranță, nemaiavând nici energia de a dori să putem spera, nu mai vrem decât să fim împreună. Vrem să murim în același cort. El, descendent dintr-o mare cultură și dintr-un neam de curciorii, are o privire îndrăzneată, aproape sălbatică, asupra lucrurilor, un fel de trăi în care suferința nu te doboară. Adevărata tragedie e, poate, a unuia ca el, fiindcă temeritatea asta nu mai servește la nimic.)

Meister Eckhart vorbește despre centrul intim, inimă, castel al sufletului. În parte, simbolurile sacre care își au originea în indiferență. Semnifică locul unde

se pregătește întoarcerea Dumnezeu. Ea presupune renunțarea la orice agitație, numită însă seninătate și nu somnolență pentru că implică lumină venită de sus.

Hotărâsc să nu mai continui, să închid cercul, la toate pretențiile să renunț. Cel mult o vorbă, două, ca acum. Totul s-a degradat prea mult. Nu sunt atât de rău cu mine ca să spun că așa a fost totdeauna. Au fost lucruri bune, nu întregi, cu umbre, dar au fost. Dar a fost, dintotdeauna, și slăbiciunea, iar acum, poate, o plătesc. Oamenii ca Nelu, ca tata, m-au iubit dezinteresat, s-au devotat pentru mine, iar eu i-am îngelat sau i-am dezamăgit. Nu pot să îndrept nimic și nu sunt destul de tare ca să trec peste trecut. Cred cu speranță în nimic, în nimicul din fundul cimitirului, acolo unde se duce cine n-a făcut bine nimănui și me se strânge inima de nedreptate care face să plătească alții pentru noi.

(De câte ori află că am hotărât ceva, îmi vine să râd. Totuși, continui să hotărâsc și, ce-i drept, când hotărâsc să renunț la ceva sunt șanse să reușesc.)

Livius Ciocârlie, Paradisul sufletului. În parte, simbolurile sacre care își au originea în indiferență, București, Humanitas, 1993, p. 63-64

DUPĂ 45 DE ANI, LA ȘCOALA LUI DUMNEZEU

(Urmare din pag. 1)

Nu puteam să-l mai rețin de 45 de ani de când nu-l mai văzusem, mai ales că - spunea el - n-a făcut cu noi decât trei clase. «Constantinescu», vine după câteva minute răspunsul omului. «De la Sacariciu», îi răspunde el. Era un băiat robust, dar nu mai mult decât noi. În poartă mai erau și alți foști colegi. După ce am schimbat câteva cuvinte de bucurie cu el, iar cucoanele de admirație reciprocă, i-am lăsat și am plecat să vizitez vechiul seminar.

Totul era înspăimântător de mic

Era mai curat ca pe vremea noastră, avea și mobilier nou, în săli existau calorifere în loc de sobe, dar ușile erau aceleași, ferestrele la fel, clădirea aceeași, numai proaspăt vopsită și mai bogat pavoazată. Pe timpul nostru, în sala de așteptare, care acum părea mai mică, atunci era o singură icoană, a Mântuitorului răstignit. Atunci nu-mi aduc aminte să fi avut pavoazare pe culoare și în sălile de clasă. Acum însă erau multe tablouri, icoane, promoții înrămate, precum și un tablou mare cu foști profesori ai seminarului, actuali prelați.

Am fost și la bucătărie, acolo, în capăt, pe culoar, spre stânga. Și ea părea mai mică. Chiar și curtea pe unde m-am dus la toaletă, cred că singura toaletă rămasă de pe timpul nostru, își schimbaseră dimensiunile. Toaleta însă nu diferea cu nimic. Tot așa neagră și înspăimântătoare este ca și acum 45 de ani. Se închisese însă scara din capătul culoarului, care lega sala de joc cu cea de sus, unde domnul intendent de atunci avea magazia și biroul. În fundul unei săli de la etaj, unde ne făceam serbarea de Crăciun, eram în cursul inferior, acum se afla o masă cu niște scaune ca pentru un prezidiu. În rest, aceleași ziduri groase și ferestre mici afundate în pereți. M-am îndreptat încet spre altar, de unde se auzea un murmur. Se oficia o slujbă. Erau cei din seria 1979. În fața mesei din mijlocul bisericii, pe care erau așezate o colivă, câteva cărți și sfeșnice, se aflau trei preoți tineri. Lângă ei, preotesele. Mi-am îndreptat privirea în sus, spre locul de unde am ținut cândva o predică. Mi-a sărit în ochi icoana Sfântului Sava Gotul și mi-am amintit că mereu m-am întrebât de ce acest portret reprezenta un om bătrân, când de fapt el a fost martirizat la vârsta de 38 de ani, aici, în Râul Buzău. În pisania capelei scrisă în limba română cu litere slavoneste, se arată că lăcașul a fost restaurat de Gh. Gica Voievod. De ce Gica și nu Ghica? Nu era și atunci sunetul «ghi»? Am rămas în biserică și am fost ultimul pe care o tânără preoteasă l-a servit cu o lingură de colivă. Colegii

mei de odinioară abia acum intrau în capelă. Unii erau îmbrăcați în preoți, alții, ca mine, în costum. La ora 10:00 am început cu un Tedeum. Cânta fiecare cât îl ținea glasul. De unde stăteam, se vedea podul, de unde noi, copii seminariști fiind, dădeam răspunsurile la liturghie. Am revenit la realitate după ce am auzit, ca prin vis, cum s-au pomenit morții: profesori și colegi. Doamnel! Căți se adunaseră pe lista aceasta!

„Directorul de plasă“, la o lecție de fizică

După slujbă a venit momentul mult-așteptat: reînțoarcerea în clasă. Promoția lui Constantin a fost invitată într-o sală la parter, prima pe stânga de la intrare. Era frumoasă și pavoazată cu gust. „Dar catedra, mică și-ntr-un colț, nu se mai împunea ca altădată. Imi amintesc de scaunul masiv din stejar pe care se așezau profesorii noștri în timpul cursurilor și de tabla noastră postată pe un trepid. De-a lungul vremii, tabla mobilă a fost înlocuită cu una montată în perete. Chiar pe peretele din fața noastră.“ Minutule se scurgeau încetul cu încetul. Așezați în bănci - unii au optat să stea, fiecare la locul lor“, ca în timpul școlii -, grupul nu foarte numeros („să fi fost cu toții vreo 20, doar foști colegi“) l-a așteptat pe directorul seminarului. „Un preot cu statură mărunță și părul șaten, subțire și cu pasul modest a intrat în clasa noastră. O glumă, două și l-a așezat pe scaunul de la catedră pe cel mai mic din sală: un băiețel, nepotul unuia dintre noi, în vârstă de vreo șase ani, care a știut să citească pe tablă cuvintele «Bine ați venit!»“

Directorul Cristifor a început să strige catalogul, iar fiecare dintre noi, când îi venea rândul, spunea câteva cuvinte despre el, apoi lăsa locul celorlalți pentru comentarii, multe dintre ele haioase. „Unul dintre noi s-a lăudat cu «un pomelnic» de funcții pe care reușise să le ocupe până la acea dată, dar parcă tot mai mândru se simțea că devenise biolog. Altul a povestit cum a ajuns procuror... procuror de alimente. Am fost cu toții de acord când cineva din sală l-a numit «director de plasă»“.

Când mi-a venit rândul să vorbesc, am hotărât să continui o idee lansată mai-nainte de domnul director. Era vorba despre felul în care lumina omului este cea care se amplifică de la secol la secol, în mod evolutiv. Am început prin a explica de ce Luna trimite pe Pământ mai puțină lumină decât primește de la Soare. Am explicat că o parte din raza incidentă primită de astrul nopții de la astrul zilei se reflectă pe Terra și o parte se refractă în mediul selenar, așadar primim mai puțină lumină de la Lună față de câtă lumină primește ea de la Soare.

Când veni vorba despre spirit și natura umană, am adăugat că lumina Soarelui este de natură fizică și, prin reflexie, scade, în timp ce lumina umană, care se amplifică în istorie, e de natură spirituală și, datorită Sfântului Duh, ea poate crește.

Lucrarea pe care am citit-o ulterior în fața clasei - «Bucuria prieteniei» - avea să trezească, în adunarea de față, un sentiment de recunoștință. Pentru că la sfârșit, după ce am încheiat, directorul m-a rugat să-i dau lucrarea pentru a o publica în Buletinul Episcopiei sau în dosarul seminarului pentru a fi consultată de elevi. M-am simțit nu măgulit, ci apreciat și am avut o deosebită satisfacție. Rămăneam în istoria acestei instituții și la aproape cinci decenii după absolvire.“

Curiozitate milițienească

Pe măsură ce-și continuă povestirea, pe Constantin îl acaparează nostalgia. Cu ochii aproape înlăcrimați, încearcă din răspuț să nu omită vreun detaliu. Fiecare amănunt are semnificația lui și o valoare inestimabilă. La finalul celor patru ore petrecute alături de foștii colegi, pe Constantin îl aștepta o nouă aventură: vizita la Mănăstirea Ciolanu. „Eram ultimul din coloana de 12 mașini și tocmai pe mine s-a găsit un milițian să mă oprească, la intrarea în Grăjdana. M-a întrebant cine suntem eu și colegii mei și unde ne ducem. Și s-a arătat intrigat că nu a fost informat din timp despre coloana de mașini care a trecut prin satul lui. M-a lăsat însă să trec, după ce i-am explicat că nu este nici un secret la mijloc. Omul își făcea datoria, dar parcă era prea curios. Mi-am reîntlnit colegii în fața mănăstirii, un lăcaș de cult din secolul al XVI-lea și a cărui greutate culturală ne apăsa pe toți.“ Nu se știe cine a cititorit-o - să fi fost Doamna Neaga în 1990? Sau boierii Dumitru Ciolanu din Transilvania și Radu și Dragomir Sorescu din Vernești, în 1968? Numele mănăstirii, spun unele izvoare istorice, provine de la rămășițele pământești descoperite în poienița din apropiere.

„În acest loc urma să ne luăm rămas-bun. Și cum să fi fost acest lucru posibil fără să nu ne așezăm la masă - un ospăț organizat ad-hoc, chiar în curtea mănăstirii, în spate, cu mâncarea pe care am adus-o fiecare în tăgârnițele noastre. Cineva cumpărase de la mănăstire câteva butelcuțe de vin, cu 32 de lei litrul, precum și apă minerală, cu 4 lei sticla. Când bucatele erau pe sfârșite, iar prăjitura cu gelatină și cocă goală rămăsesse neatinsă pe un prosop, unul dintre noi a început să întoneze câteva cantonete, în timp ce altul aștepta, cu emoție, să-i fie dat cuvântul. Urma să recite Scrisoarea III.“

Anca ALDEA

Oficial, regimul își avea bazele ideologice în marxism-leninismul ateu, însă în România au putut funcționa instituțiile bisericești

„Știință și Tehnică“ - Jurnalismul tematic și popularizarea științei

(Urmare din pag. 1)

„Fiecare redactor avea un corp de colaboratori care trebuia să fie agreați de conducerea redacției revistei respective. Noi aveam interesul să găsim nume cât mai importante, care să dea credibilitate, nume grele din domeniul diferit: de la biologie la informatică. Am avut colaboratori care au publicat pentru prima dată un curs de BASIC, un limbaj din «preistoria informaticii». Și abia apoi s-au editat în volume, la Editura Tehnică. Dacă un colaborator îmi trimitea un material și aveam dubii în ceea ce privește corectitudinea informațiilor, retrimiteam la rândul meu la alți colaboratori, ca să verifice. E adevărat că în acea vreme nu erau sursele de informare disponibile astăzi, dar cei care scriau chiar își asumau textele, nu era de joacă. Dincolo de eventualele sancțiuni, de eventualele neplăceri pe care le puteai avea dacă scriai o tâmpenie, era vorba de reputație și de obraz. Nouă chiar ne păsa pe vremea aceea. În ceea ce privește imixtiunea politicului, asta se simțea doar la editorial, scris după un anumit tipic de redactorul-șef, de cele mai multe ori. Dar, după ce treci de prima pagină, constai că ai ce să citești. Almanahul, care de obicei apărea în ultimele luni, era o chintesență a întregului an. Nu erau articole preluate din reviste, ci materiale scrise special pentru almanah.“

„În ceea ce privește documentarea, sursele erau multiple. În primul rând, erau revistele de specialitate din Occident la care eram abonați, dar spre 1989 numărul acestora s-a redus foarte mult. Apoi erau relațiile fiecăruia: fie mai aveam prieteni care ieșeau din țară și ne mai aduceau cărți sau diverse publicații de profil, fie mai colaboram cu diverși profesori. În anii '80, limba engleză începea să-și facă loc, dar de bază au fost o publicații de limba franceză precum «Science et Vie», Germană nu cunoșteam și nici urmă de reviste rusești nu mai era în acea perioadă.“

Popularizarea științei

Redacția „Știință și Tehnică“ (aflată la etajul III în unul din corpurile de la „Casa Științei“), prin publicațiile de care se ocupa, avea o misiune nobilă de „popularizare a științei“. Răsfoind almanahul „Știință și Tehnică“ din 1989, găsești informații extrem de variate, de la reportaje de călătorie și teme istorice până la ultimele descoperiri tehnice sau medicale, inclusiv un text despre SIDA! În acest sens trebuie înțeleasă și implicarea în organizarea de diferite evenimente: de la tabere de informatică până la faimoasele conferințe prin țară cu reputați invitați, în sarcina redactorilor intrând și asemenea responsabilități.

„La Târgu-Mures organizam tabăra de informatică, un eveniment care ținea 10-12 zile. La liceul Babeș-Bolyai veneau mari profesori și țineau cursuri, se învățau limbaje de programare, iar cei din industrie aduceau calculatoare“ povestește d-na Gorodcov.

„Redacția Știință și Tehnică organiza o dată pe lună colochii prin țară, cu sprijinul birourilor județene ale CC al UTC. O astfel de conferință dura jumătate de zi și nu avea nimic de-a face cu politicul. Imi aduc aminte de invitați precum Dumitru Prunariu, Edmond Nicolau, Solomon Marcus, Florin Constantiniu, Ioan Stăncescu. Fiecare invitat avea un discurs, o prezentare pe o temă dată, după care urmau întrebările, iar dialogul acesta cu publicul se putea întinde pe mai multe ore. Marele prof. Păun a vorbit prin '88-'89 despre SIDA, ceea ce fost o premieră. Prunariu tot timpul era întrebant: cum se vede Pământul din spațiu; e albastru, e verde? Și povestea foarte frumos, chiar dacă o făcuse deja de mii de ori.“ De altfel, in-

teracțiunea cu publicul era foarte prezentă și importantă pentru colectivul redacțional. „Aveam o mare interactivitate cu cititorii și eram chiar obligați să răspundem la scrisori. Nu țin minte să nu fi răspuns la vreo scrisoare. Erau scrisori pe diferite rubrici, întrebări concrete legate de tehnică, inclusiv unde pot găsi, dacă vin la București, diverse componente tehnice. Colega de la biologie, de exemplu, primea și scrisori despre medicamente, leacuri, vaccinuri noi etc. Oamenii aveau încredere, e adevărat că nici nu prea aveau de unde să se informeze. Iar dacă nu puteam să răspund, căutam un colaborator. Era un fel de conștiință, pentru colaboratori, dincolo de bani (...). Mai mult, de două ori pe an, se făceau niște «studii de piață» printr-un anumit institut. Se urmăreau în principal două grupe de vârstă: 18-25 și 25-40. În urma preferințelor cititorilor, se ajungea să se renunțe la rubrici sau să se inființeze unele noi“, arată Mihaela Gorodcov. Erau vremuri pline de sloganuri, „după muncă și răspătă“ avea un sens consistent prin presa acelor vremi. „Când am intrat ca stagiar la FEPEP, în 1980, am avut un salariu de 2.160 lei și eram tare mândră. La sfârșitul lui 1989, fiind redactor la «Știință și Tehnică», salariul meu era de 3.800 de lei.“

Ion Iliescu, interesat de sisteme computerizate

„În redacție foloseam tot mașini de scris, dar aveam și un calculator junior, un produs românesc. Cu ajutorul acestui computer am dezvoltat împreună cu un matematician un sistem de culegere computerizată, primul din «Casa Științei». S-au scris mii de linii în cod mașină. De la calculator se comanda o mașină de fotoculegere care era situată în altă parte din «Casa Științei». Era, de fapt, o fotoculegere bazată pe discuri mari, «cu găuri» și în felul acesta ieșeau direct spații. Printr-un modem, comunica direct cu secția foto. Nivelul său de dezvoltare nu era la un nivel care să îl facă foarte productiv, dar merita perfecționat. Cu siguranță că noi redescoperisem apă caldă, dar era primul sistem de culegere computerizată din presa română, în anul 1987.“ Despre succesul acestui sistem vă pot povesti și în alt mod. Într-o bună zi a bătut cineva la ușa redacției noastre. În Casa Științei nimeni nu bătea la ușă, se intra direct...Așa cum stăteam la un birou, cu spatele la ușă, am zis «intră!» și și-a făcut apariția directorul Editurii Tehnice, care s-a prezentat: Ion Iliescu. Auzise despre invenția noastră și dorea să o folosească la editura sa. Ne-a întrebant cum facem, a cerut detalii, lamuriri. Ulterior nu s-a mai implementat sistemul.“

Despre calitate

„După cum vedeți, desfășuram o activitate febrilă la redacție. De asemenea, aveam și parteneriate cu publicații similare din țările socialiste. O dată pe an, fiecare dintre noi pleca într-o astfel de țară și stătea o săptămână. Vizita era reciprocă, primeam și găzduiam un coleg de la o publicație de profil. Eu am prins o vizită la Bratislava. Deși era un singur stat atunci (Cehoslovacia), era o astfel de revistă la Praga și una la Bratislava. Vizita nu a inclus și Praga. Și țin minte că m-a așteptat la gară red. sef-adjunct care se scuza că nu a putut să vină redactorul-șef, acesta fiind plecat la Viena după cumpărături de Crăciun... Bani ca diurnă nu primeam, ci doar «foaie de schimb» care se schimba în moneda țării respective la bancă (...). Revistele lor nu erau mai slabe decât ale noastre, doar că la noi calitatea hârtiei era inferioară...“

Alexandru RĂDESCU

ECONOMISEȘTI și CITEȘTI!

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri,
numai cu **JURNALUL NAȚIONAL** 10,9 LEI
CEL MAI CITIT ZIAR DE CALITATE
www.jurnalul.ro

Copțiile se distribuie la chioșcuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Carte.

AICI RADIO EUROPA LIBERĂ!

Vor face front comun țările antireformiste?

„Între cum a evoluat atitudinea României și cea a Albaniei față de reformă există diferențe semnificative. România a făcut pionierat în ceea ce privește tacticile de „simulare a schimbării” în anii 1970, când a adoptat retorica reformei inspirate de „primăvara de la Praga”, dar în același timp a evitat cu grijă implementarea efectivă a unei autentice schimbări politice. Scopul regimului la acea vreme a fost să respingă schimbarea simultan cu proclamarea ei ostentativă. Emergența conducătorilor realmente hotărâți să reformeze sistemul sau părți din el în Uniunea Sovietică și în alte țări est-europene, pe de altă parte, a forțat regimul român să își abandoneze tactica inițială și să respingă reforma violent și ostentativ.

Astăzi, Ceaușescu încearcă să le învețe pe celelalte țări comuniste care anume dintre principiile universale aplicabile ale „construcției socialiste” nu trebuie niciodată abandonat, când trebuie ținut cont de „specificitatea națională” a fiecărei țări, ce înseamnă și ce nu înseamnă „deviaționismul” și așa mai departe. În multe privințe, el pășeste pe urmele decedatului lider albanez Enver Hoxha; precum Hoxha, el este hotărât să își vadă de drumul propriu chiar împotriva a ceea ce ar putea deveni tendința dominantă în mișcarea comunistă internațională.

Albania, pe de altă parte, a evoluat destul de diferit. „Legitimitatea prin asociere”, pe care Alia a preluat-o de la Hoxha, ca și prezența puternică văduve a lui Hoxha, Nexhmije, îi ridică lui Alia dificultăți în încercarea de a abandona linia predecesorului său. Totuși, sub conducerea sa, Albania lasă în urmă izolarea pe plan internațional spre care Ceaușescu împinge România; importanțele deciziilor politice și sociale care au fost adoptate au dus Tirana departe de anteriora sa ideologie ortodoxă. Deși Albania trebuie pusă pe lista antireformiștilor, ea se pare că nu va juca un rol proeminent în viitoarea înclătăre împotriva ideologiei „revizioniste”.

Din mai multe puncte de vedere, RDG a fost la fel de militantă ca și România în ceea ce privește respingerea fătășă a reformei. De exemplu, asemeni lui Ceaușescu, liderul partidului, Erich Honecker, insistă asupra faptului că „lupta de clasă... continuă să fie principala forță conducătoare a dezvoltării în lume”. Ca și românii, est-germanii au insistat în mod repetat asupra necesității de a respinge un model unic de construcție socialistă, „de oriunde ar veni el”. Totuși, est-germanii sunt pregătiți să admită că, între anumite limite, reformele pot avea succes în alte țări, dar nu și în a lor, lucru pe care Bucureștii nu l-au dispus să îl admită; și, spre deosebire de români, ei sprijină „noua gândire” a sovieticilor în chestiunea relațiilor externe (așa cum fac toți ceilalți antireformiști, cu excepția Albaniei).

Nicolae Ceaușescu și Erich Honecker erau puși de ziaristi occidentali pe lista neagră a opozițanților la reformă, în spațiul comunist. FOTO: Arhivele Naționale

un articol în cotidianul România liberă atrăgea atenția în ianuarie 1969 că „experiența internațională” a demonstrat „grăitor cât de serioase sunt neajunsurile care pot apărea când anarhia se manifestă în plină construcție socialistă, când rolul conducător al partidului este erodat”.

Pe fondul tristei performanțe a partidului polonez, în iunie, la primele alegeri semicompetitive, dar și al iminentei plecări a Ungariei din sistemul unipartidic, în majoritatea statelor antireformiste, eufemismele au fost înlocuite de un limbaj mult mai strident. Experiența albaneză, a spus văduva lui Hoxha, într-un discurs de la sfârșitul lui iunie: „Respinge falsitatea teoriilor revizioniste și a practicilor care leagă dezvoltarea democrației de existența a mai multor partide și de eliminarea rolului conducător al partidului clasei muncitoare”.

Adresându-se plenului Comitetului Central al Partidului Comunist Român, la 28 iunie, Ceaușescu a admis că „este preocupat de tendințele de a slăbi rolul de lider al partidului în câteva țări socialiste”, ca și de „anumite concepții privind revenirea la așa-zisul sistem multipartidic”. El a avertizat că „ideea revenirii la perioada în care existau mai multe partide” este „foarte periculoasă” din moment ce aceasta „implică prejudecări serioase aduse cauzei socialismului”. Mai înainte, Comitetul Central al SED (Partidul Socialist German) l-a putut audia pe Joachim Herrmann, membru al Biroului Politic, admitând că schimbările din Ungaria se află „sub drapelul care proclamă rennoirea socialismului” și că există „forțe care se străduiesc să elimine socialismul”, ceea ce este pentru partidul său, „un grav motiv de îngrijorare”. Nu în ultimul rând, cea mai sinceră recunoaștere a îngrijorării a venit de la Vasil Bilak, fost membru al prezidiului, care a admis că este „pur și simplu

însălmântat să vadă că situația în Polonia și Ungaria a ajuns deja în pragul unor evenimente dramatice”.

Spre un front antireformist?

În ciuda acestor similitudini, prăpastia care îi separă pe diverșii antireformiști este considerabilă. România și Albania rămân singurele țări care refuză să adere la politica externă a sovieticilor. Oricâte rezerve ar putea avea Honecker în privința unei alianțe URSS – Germania de Vest, el rămâne interesat de întărirea unor relații economice avantajoase cu Bonnul și este deci puțin probabil să se va alătura Bucureștilor sau Tiranei. Cehoslovacia și Bulgaria sunt parteneri cu Ungaria și Polonia în sprijinul acordat Moscovei de a introduce o piață unită, în timp ce România și RDG se opun deschis (cazul Bucureștilor) sau voalat (RDG) unei astfel de inițiative. Va reuși percepția comună asupra pericolului pluralismului să depășească aceste diferențe? Așa cum o demonstrează recenta vizită la Tirana a ministrului Afacerilor Externe al RDG, Oskar Fisher, și tot mai multele contacte dintre alte câteva țări antireformiste, există un efort în această direcție. Dincolo de niște gesturi simbolice, precum publicarea reciprocă a declarațiilor critice, această încercare nu pare să fi dus până acum prea departe; și ne putem întreba ce ar fi posibil să se realizeze câtă vreme Moscova nu își abandonează poziția nonintervenționistă”.

Michael Shafir
Radio Europa Liberă (München) – Raport al secției de cercetare, condusă de dr. M. Shafir. Document din „Arhiva 1989”, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (Traducere din limba engleză de Eliza DUMITRESCU)

Fondul comun ideologic

Deși există destule diferențe de nuanță, toți antireformiștii sunt uniți în deplina lor opoziție față de orice formulă politică ce ar putea îndepărta de sacral și ideologicul rol conducător al partidului comunist în societate”. De aceea, multe măsuri de descentralizare economică nu sunt percepute neapărat ca dăunătoare din punct de vedere ideologic dacă sunt implementate cu grijă, și, în vreme o privatizare parțială poate fi acceptată, antireformiștii rămân credincioși discipoli ai lui Lenin. Viața politică este permanent văzută de ei ca un fel de concurs „pe viață și pe moarte” care nu lasă loc pentru compromisuri.

Înainte de legalizarea Solidarității din Polonia și decizia Ungariei de a transforma sistemul politic într-unul multipartidic, aversiunea față de erodarea rolului conducător al partidului a fost ascunsă sub tot felul de eufemisme care avertizau împotriva anarhiei, haosului, dezorientării și așa mai departe. Într-o cuvântare din ianuarie 1988, de exemplu, Jivkov a spus că autoritățile bulgare nu se vor opune „constituiri unor societăți și grupuri independente”, dar s-a grăbit să adauge că haosul și demagogia „nu vor fi premise în țară”. Conceptul cehoslovac de democrație, a spus Jan Fojtik, ideologul partidului, în octombrie 1988, „nu are nimic în comun cu ideile celor care sunt preocupați de orice fel de liberalizare, haos și confuzie”. În RDG, Honecker a respins „statul care ne este dat de popoare influențe din lumea vestică... invitându-ne să plonjăm în... anarhie”. În sfârșit, în România, unde Ceaușescu a avertizat mai devreme împotriva „confuziei”,

DIN PRESA EXILULUI

„România Liberă”, în Ungaria

La Budapesta a apărut nr. 11, pe june, al revistei grupării „România Liberă”. După plecarea în Austria a ing. Mircea Băjan, ea este condusă de Doru Staicu, instructor sportiv.

La 3 iulie, gruparea „România Liberă” a organizat o demonstrație în Parcul Prieteniei româno-maghiare, pe strada Thokoly, din apropierea ambasadei RSR, pentru a protesta împotriva acuzațiilor publicate de presa RSR privind ceremonia din 16 iunie, socotită provocatoare și sovina iar participanții români numiți „elemente declasate” etc... Doru Staicu și Emil Iovănescu au citit Protestul grupării „România liberă”, telegrama adresată ambasadorului RSR la Budapesta și Scrisoarea deschisă, adresată cetățeanului președinte, Ceaușescu. Știrea a fost transmisă la radio și s-au dat imagini la jurnalul televizat în Ungaria.

„Scrisoarea deschisă”, semnată de 44 de persoane, cuprindea 23 de capete de acuzare a lui Ceaușescu, printre care: înșelăciune din 1968, instalarea dictaturii staliniste-naționaliste; ruinarea României, distrugerea Bucureștilor, nimicirea rădăcinilor culturii românești, falsificarea istoriei, asimilarea forțată a fraților noștri aparținând minorităților naționale, depopularea țării etc. Lupta (Paris), nr. 126/1989 Arhiva Institutului Național pentru Memoria Exilului Românesc, Fond Dan Culcer

RESTITUIRI

Jaruzelski a refuzat să candideze la Președinție

Informarea Ambasadei României la Varșovia
Către Ministerul Afacerilor Externe
1 iulie 1989, ora 15:30

Tovarășului Ion Stoian, secretar al CC al PCR,
Tovarășului ministru Ioan Totu,
Tovarășului adjunct al ministrului, Constantin Oancea,
DRI,

În ziua de 30.06.1989 au avut loc lucrările plenarei CC al PMUP, care au avut ca principal obiectiv propunerea și recomandarea candidatului la funcția de președinte al RPP. La deschiderea lucrărilor, W. Jaruzelski a prezentat o declarație în care a arătat că, deși Biroul Politic al CC al PMUP, precum și aliații din coaliția guvernamentală i s-au adresat cu rugămintea să candideze, el a hotărât să nu-și depună candidatura la funcția de președinte, recomandând pentru această funcție pe generalul Czesław Kiszczak, care deține în prezent funcția de ministru de Interne. În declarația sa a căutat să motiveze această decizie arătând printre altele: „Suntem conștienți cu ce trăiește astăzi poporul nostru, care-i sunt grijile, problemele, cum arată, îndeosebi în ultimele luni, viața de zi cu zi a familiilor poloneze. Ar fi o eroare să considerăm că întreaga atenție a societății se concentrează în jurul fotoliului prezidențial.

Viața poporului suferă schimbări profunde. Așa se face că puțini își

amintesc de începutul acestor schimbări, dar aproape toți se întreabă ce rezultat din ele astăzi. Societatea obosită are tot dreptul să întrebe când, în sfârșit, va străluci asupra Poloniei razele soarelui. Trebuie să țin totuși seama de realitățile sociale. Știu bine că opinia publică mă asociază mai des cu starea de asediu și mult mai rar cu linia reformelor, cu atât de importante hotărâri ale celei de a X-a plenare a CC.

În luările de cuvânt la plenară, membrii CC au cerut ca W. Jaruzelski să revină asupra deciziei luate, argumentându-se necesitatea și importanța candidaturii sale pentru funcția de președinte. Generalul Jaruzelski nu s-a pronunțat în mod hotărât după aceste luări de cuvânt, însă a subliniat că decizia sa de a nu candida constituie un gest rațional, rezultând din analiza sistemului de forțe din Parlament, și nu din societate.

Se prevede ca, în scurt timp, Comitetul Central să se întâlnească din nou pentru a lua decizia finală în legătură cu candidatura la funcția de președinte. În cazul menținerii deciziei lui W. Jaruzelski, va rămâne să se discute candidatura lui C. Kiszczak pentru această funcție. Analizând situația creată prin decizia comunicată CC la Plenara sa din 30.06.1989, aceasta poate fi privită cel puțin din două aspecte: unul de ordin personal și unul de ordin strategic. Cel de ordin personal e legat de faptul că W. Jaruzelski a fost foarte afectat de nemulțumirile și

criticile adresate de baza partidului, chiar conducerii partidului, chiar primului secretar al CC al PMUP, pentru concesiile făcute „Solidarității” la „masa rotundă” și de decizia „Solidarității” de a nu susține candidatura generalului în timpul votului în Adunarea Națională. Din punct de vedere strategic, W. Jaruzelski a considerat că în situația creată trebuie să obțină acordul de principiu atât al deputaților coaliției în Parlament, al grupului independent, cât și al opoziției în susținerea candidaturii sale ca președinte pentru a nu fi pus în situația ca în urma votului în Adunarea Națională să fie respins. Această concluzie ar putea fi trasă și din faptul că Plenara nu a luat încă o decizie și nici un răspuns definitiv al generalului Jaruzelski în cadrul plenarei. Din informațiile pe care le deținem rezultă că se vor organiza consultări cu reprezentanți ai coaliției și chiar ai „Solidarității”, pentru a se ajunge la un acord în vederea susținerii candidaturii lui W. Jaruzelski în funcția de președinte al RP Polone. Menționăm că declarația lui W. Jaruzelski a accentuat starea de tensiune politică din Polonia, care complică și mai mult situația politică, economică și socială din această țară.

Ion Teșu
Document din volumul: 1989 – Principiul dominoului. Prăbușirea regimurilor comuniste europene, Ediție de Dumitru Preda și Mihai Rețegan, București, Editura Fundației Culturale Române, 2000, p 123-124

anunțuri

CERERI ȘI OFERTE DE SERVICIU
Teatrul Fantasio Constanța anunță concurs pentru ocuparea posturilor vacante conform legislației în vigoare: Secția de balet contemporan și clasic 4 posturi balerine, două posturi balerini; Secția revistă – 4 posturi balerine, un post solist balet, două posturi balerini, un post solist vocal, un post actor, două posturi instrumentiști (vioară, saxofon); Secția muzicală pentru copii și tineret – un post actor, un post actor, un post instrumentist (saxofon). Concursul va avea loc în ziua de 24 iulie a.c. orele 10 la sediul teatrului Bd. Republicii nr.11. Centrala Industrială de Reparații Auto, cu sediul în București str. Clăbucet nr. 68, sectorul 1, (tramvai 55, autobuz 105), încadrează de urgență în condițiile legii nr. 12/1971, pentru activitatea de proiectare, inginerii în specialitatea: TCM, MUS, Auto, Construcții industriale și civile, Tehnologia sudării, metalurgie, cu domiciliul stabil în București.

Căutam persoana pentru supraveghere băiețel 3 ani (cunosătoarea limba engleză), zona Vatra Luminoasă, Parcul 23 August.

VĂNZĂRI

Rame pentru tablouri, biblioteca colțar perete, măsuțe piedestal marmură, radio Bucur, televizor Venus, podoabe, pălării retro, slipuri, șorturi, rochie albă, îmbrăcăminte, diverse obiecte, videorecorder Goldstar.
Biblioteca completă, clasoare filatelice, haină lungă bărbătească din piele 48 și scurtă de damă 46, deosebite, diverse obiecte discotecă, de decoratiuni interioare și uz personal, vând urgent. Cumpăr costum și scurtă blue jeans îmblănită.

vremea

În țară, vremea a fost în general răcoasă și instabilă în majoritatea zonelor țării, cu cerul temporar noros. Au căzut averse de ploaie cu descărcări electrice mai frecvente în nordul și estul teritoriului, precum și în zona de munte. În rest, s-au semnalat ploi izolate, îndeosebi în cursul după-amiezii. Cantitățile de apă au depășit, izolat, 25 de litri pe metru pătrat, mai ales în zona de munte. Vântul a suflat slab până la

moderat. Temperaturile minime au fost cuprinse între 10 și 20 de grade, iar cele maxime s-au situat în intervalul 22-32 grade.

În București, vremea a fost în general instabilă, cu cer temporar noros. Au căzut averse de ploaie, inoțite de descărcări electrice în cursul după-amiezii. Temperatura maximă a zilei s-a situat în jurul valorii de 28 de grade, iar minima nocturnă a fost de 15-16 grade.

SALUTĂRI DIN...

SĂPÂNȚA

În 1989, toate traseele turistice ale Maramureșului includeau Săpânța. Grupuri de liceeni, pionieri și sindicaliști ori familii în concediu poposeau la Cimitiul Vesel din Săpânța. Vizitau locul și citeau versurile de pe crucile sculptate de meșterul Stan Ioan Pătraș (1908-1977).

Maramureșenii sunt urmașii daciilor liberi care rădeau în fața morții să ajungă frumoși în fața zeilor, le explica ghidul local acest fenomen nemăintâlnit în ritualurile românești de înmormântare. Căci, epitafulul fiecărei cruci era o scurtă autobiografie, adesea în registru umoristic, defunctul fiind înfățișat bucurându-se de plăcerile trecutei vieți.

Născut în comuna Săpânța, provenind dintr-o familie de țărani, Pătraș fusese atras încă din copilărie de sculptura în lemn. Prin 1930 era un sculptor în lemn obișnuit printre meșterii porților maramureșene. A început după război să coplească pe cruce scurte poeme, creații personale, scrise în numele mortului, în graiul local.

Pe parcursul artistului și-a perfecționat talentul, crucile au devenit mult mai înguste cu figuri sculptate în relief. Culoarea predominantă e albastru, un albastru special numit azi de specialiști „albastru de Săpânța”. Pe acest fundal sunt înfățișate scenele compoziției în alb, roșu, galben și verde. Sute de asemenea cruci de stejar au alcătuit în timp acest monument unic. După moartea artistului popular, meșteșugul și casa au fost lăsate urmașului său Dumitru Pop. Iar pentru propria-i cruce, Stan Ioan Pătraș și-a scris din vreme un epitaf.

Andrei STOICU

De cu tânăr copilas
Io am fost Stan Ion Pătraș,
Să mă ascultați oameni buni
Ce voi spune nu-s minciuni.
Câte zile am trăit
Râu la nime n-am dorit,
Dar bine cât am putut
Orșicine mi-a cerut.
Vai săracă lumea mea
Că greu am trăit în ea
De la paisprezece ani
Trebuia să câștig bani
La lucru greu de pădure
Cu țapin și cu sacure.
Tata-n război a plecat
Înapoi n-o înturnat.
Trei copii noi am rămas
În lume cu greu născut.
Vrut aș fi să mă trăiesc
Și planul să mi-l plinesc.
Din șaițeci și nouă țări
M-au vizitat până ieri.
Din conducători de stat
Foarte mulți m-au vizitat
Și de acum când or veni
Pe mine nu m-or găsi.
Și le doresc la toți bine
Care au fost pe la mine
Că viața o lăsa
La 69 de ai.
Crucea mea când s-a lucrat
Care eu mi-am comandat
Doi elevi ce-au învățat
Mi-au făcut lucru pe plac:
Turda Toader, Stan Vasile
Dumnezeu Sfântu să-i ție.”

Dezlegând mistere

ORIZONTAL: 1) Concepție de reprezentare pe scenă. 2) Unicat pentru ea – Televizorul pentru cei ce apar pe ecran. 3) Are în grijă hainele artistului. 4) Interpretat omogen – Stagiuni 5) Culișă laterală – Chiar el. 6) Până la urmă bis! – Micul erou pentru cei mari – Netel! 7) Biletul rămas după spectacol – Opinia publică. 8) Ați alege... și teatru – Ațe... de tei. 9) Trup dezbrăcat! – Deosebit de bună. 10) Decoruri pentru încăperi.

VERTICAL: 1) Au grija animalelor de muca. 2) Presiunea necesară per. tru a... asaltul rolul – Curățat cu apă. 3) Reluare – Cult fără cap! 4) Face copii... artistice. 5) Vecinătate specifică – Inamic fără prieten! – Eșire! 6) Un spectacol de vis... – Paradis de ocazie. 7) Sfârșit de actorie! – Vas. 8) Aduș la spectacol – De dor și jale. 9) Locomotivă fără vagoane – Cununi. 10) Reproduce realitatea în esența ei – Eroinele...

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Almanah Luceafărul 1989

amintiri

POPAS!
Amplasate în cele mai pitorești zone, pe traseele turistice, unitățile cooperatiste de consum din județul Buceava vă stau la dispoziție în orice anotimp.

- HANUL ILIȘEȘTI
- HANUL SUCEVIȚA
- HANUL DRĂGUȘENI
- POPASUL TREI MOVILE
- CABANA VAMA

Camere confortabile; restaurante cu bucătărie bucovinească; spații de petrecere și camping.

tv 3 iulie 1989

19:00 Telediscur
19:25 Cititori ale Epocii de Aur
24 de ani – Congresul IX
Acolo unde două râuri se-ntâlnesc
Redactor Anca Arion
19:45 Știința pentru toți
Redactor Dana Popescu
20:15 Industria – programe prioritare
În spiritul sarcinilor subliniate de tovarășul Nicolae Ceaușescu
Creșterea spiritului gospodăresc în

utilizarea resurselor materiale și umane
Redactor Florica Rădulescu
20:35 Tezaur folcloric în concert.
Cântecul amintirii
Mari formații de odinioară: orchestra „Barbu Lăutaru” a Filarmonicii din București. Invitați: Rodica Bujor și Ionel Budișteanu. Păstrători de vechi tradiții românești: ansamblul „Mara” din Sighetul Marmăției
Redactor Marioara Murărescu

21:00 Localitățile țării în anul 45 al revoluției. Însămăle ale urbanizării
Redactor Melania Coman
21:20 Din lumea capitalului. Documentar
Redactor Nicolae Melinescu
21:35 Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie
Versuri patriotice, revoluționare
Redactor Ruxandra Garofeanu
21:50 Telediscur
22:00 Închiderea programului